

Türk Astronomi Derneği
Dünya Astronomi Yılı 2009 Aylık Haber Bülteni
Sayı 1 - Ağustos 2008

Türk Astronomi Derneği'nin (TAD) **Dünya Astronomi Yılı 2009** için çıkardığı Aylık Haber Bülteni'nin ilk sayısını okuyorsunuz.

Bültende her ay Dünya Astronomi Yılı etkinlikleri ile ilgili haberler ve duyurular, ayrıca astronomi ile ilgili popüler yazılar bulabileceksiniz.

Sizler de katkılarınızı info@astronomi2009.org adresine gönderebilirsiniz.

Bültenin Dünya Astronomi Yılı 2009'dan sonra da TAD'ın sürekli yayın organı olarak süreceğini ümit ediyoruz.

Bültene abone olmak için www.astronomi2009.org web sitemizdeki e-bülten kısmına kaydolunuz. Çevrenizde ilgileneceğini düşündüğünüz insanlara da lütfen ilk sayımızı iletiniz. Daha önce kaydolmuş olanlar bu sayıyı iki defa alabilirler.

Bu sayıda TAD Başkanı **Ali Alpar DAY** 2009 etkinliklerinin şimdiki durumunu özetliyor. Önümüzdeki Eylül 2008 sayımızı 8-12 Eylül arasında **Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi**'nde yapılacak olan **Ulusal Astronomi Kongresi** ve **Türk Astronomi Derneği Genel Kurulu** öncesinde yayınlamayı umuyoruz. Önümüzdeki sayıdan itibaren **Mehmet Emin Özel**'in popüler astronomi ve bilim tarihi ile ilgili yazılarına ve sizlerden gelecek yazılara yer vereceğiz.

Hoş Geldiniz!

Yayın Kurulu:

K. Yavuz Ekşi (İstanbul Teknik Üniversitesi), Ersin Göğüş (Sabancı Üniversitesi), Mehmet Emin Özel (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi), M. Ali Alpar (TAD Başkanı - Sabancı Üniversitesi) ve A. Talat Saygıç (TAD Yazmanı- İstanbul Üniversitesi)

2009 DÜNYA ASTRONOMİ YILI - Ağustos 2008 de Durum

M. Ali Alpar

Birleşmiş Milletler' in (BM) **Galileo Galilei**'nin teleskopla yaptığı ilk gökyüzü gözleminin 400. yılı olması nedeniyle ilan ettiği "**2009 Dünya Astronomi Yılı**" kapsamında Türkiye'de **Türk Astronomi Derneği** (TAD) tarafından çeşitli etkinlikler düzenlenecek.

2009'un Dünya Astronomi Yılı olması teklifi 23 Temmuz 2003'te Avustralya'da Sidney'de yapılan **Uluslararası Astronomi Derneği**'nin (International Astronomical Union – IAU) genel kurulunda oy birliğiyle kabul edilmişti.

2009'un **Dünya Astronomi Yılı** olmasını öngören teklif Galilei'nin ülkesi İtalya'nın girişimiyle **UNESCO Genel Kurulu**'nda da benimsendi. **BM Genel Kurulu** 20 Aralık 2007 tarihli toplantısında 2009 yılını **Dünya Astronomi Yılı** ilan ederek IAU'yu UNESCO ile birlikte "**DAY 2009**"un lider ajansı olarak belirledi.

Galilei'nin girişimi, gökyüzünde birçok şaşırtıcı keşfin yolunu açtı. Bilimsel devrimi tetikleyip dünya görüşümüzü derinden etkiledi. Bugün, hem yeryüzünde hem de uzaydaki teleskoplarla, 24 saat boyunca tüm dalga boylarında gözlemler yaparak Evren'i keşfetmeye devam ediyoruz.

“EVREN SİZİ BEKLİYOR” ÇAĞRISI

Astronomi, bu arayış içinde binlerce yıldır değişik ülkelerden, farklı yaşlardan ve kültürlerden insanların birlikte çalışıp ürettikleri, barışçıl bir amaca hizmet eden, küresel işbirliği bağlamında bilimin, uluslararası işbirliğine nasıl bir katkıda bulunabileceğini gösteren iyi bir örnek.

İnsanların Evren'deki yerimizi gökyüzüne bakarak yeniden keşfetmesine ve kişisel merakla keşfi bir araya getirmesine yardımcı olmak **'DAY 2009'**un temel vizyonunu oluşturuyor. **'DAY 2009 Evren Sizi Bekliyor'** çağrısıyla, özellikle çocuklar ve gençler arasında dünya çapında bir ilgiyi canlandırmayı amaçlıyor. **DAY 2009**, kişisel keşfin heyecanını, bilimsel metodun değerini, Evren ve bizim Evren'deki yerimize ilişkin temel bilgileri paylaşmanın keyfini aşlamayı hedefliyor. Astronominin ilham ve heyecan veren keşifleri insanlığa birçok değerli kültür, bilim ve teknoloji kaynağı sunuyor.

DAY 2009'la ilgili daha fazla bilgi için Türkiye sayfası <http://www.astronomi2009.org> adresine bakabilirsiniz. Burada IAU'nun hazırladığı ve bizim Türkçeleştirdiğimiz **DAY 2009 kısa tanıtım filmini** de bulabilirsiniz. Ayrıca buraya e-bültenimize abone olmak üzere adresinizi kaydedebilirsiniz.

e-posta adresi info@astronomi2009.org.

TÜRKİYE'DE DÜNYA ASTRONOMİ YILI İÇİN PLANLANAN VE BAŞLAYAN ETKİNLİKLER

DAY 2009 etkinlikleri hem küresel hem bölgesel olarak gerçekleşecek. Her ülkede ulusal odak noktaları olan astronomi dernekleri, profesyonel ve amatör astronomlar, bilim merkezleri ve eğitimciler arasında işbirliği oluşturarak gelecek yıla hazırlanmakta. 118 ülkenin ulusal astronomi dernekleri ve 25 uluslararası bilim kuruluşu "DAY 2009" etkinliğine katılıyor. IAU ve UNESCO'ya 20 büyük uluslararası bilim örgütü destek veriyor.

Türkiye'de ise söz konusu etkinlikleri IAU'nun üyesi olan **Türk Astronomi Derneği** üstlenmekte. Yıl boyunca, eğitime yönelik aktivitelere ağırlık vererek toplumu gökyüzüyle buluşturup, kaynaştırmayı istiyoruz. Bilim ve bilimsel düşünce tarzı modern toplumun gereklerinin başında gelir. Bilimsel gözlemler yapmanın herkes için en basit ve erişilebilir yolu gökyüzüne bakmaktır. Öğrenci ve öğretmenlerin, aslında bütün yurttaşların gökyüzü ile ilgili bilgileri ders kitaplarından okumakla yetinmeyip kendileri gözleyerek keşfetmeleri DAY 2009 için bizim başlıca amacımız. İlköğretim okullarına ve liselere ulaşan etkinliklere başladık. Okulların açılmasının ardından öğretmenlerle yapılacak toplantılar ve astronomların okullarda konuşmalar yapmalarıyla etkinliklerimize devam edeceğiz.

Şimdiye kadar Türkiye'nin 15 kadar ilinde üniversiteler, okullar, belediyeler ve valilikler etkinliklerle ilgilendiler. Bu yerlerin bazılarında ilk etkinlikler ve hazırlıklar başladı. Milli Eğitim Bakanlığı, TÜBİTAK ve Türkiye Bilimler Akademisi'nin de destek vermesi beklenen etkinliklere ayrıca, eğitime ilgili çeşitli sivil toplum kuruluşları da katılacak. Önümüzdeki aylarda katılımın kesinleştirilmesi konusunda tüm ilgili kurumlarla yazıştıktan sonra **DAY 2009 Türkiye Program Broşürü'**nü yayınlayacağız. Bu broşürün hazırlanmasında **Optronik A.Ş.** firması bize yardımcı olacak.

- **TÜBİTAK Bilim ve Teknik Dergisi** yıl boyunca ekleriyle DAY 2009 etkinliklerine destek olacak. Gök Atlası, 2009 Gök Olayları Yıllığı gibi çeşitli malzemeyi yayınlayacak ve broşürümüzün dağıtımını sağlayacak.
- **Cumhuriyet Bilim-Teknik ekinde** arkadaşımız Dr. Hasan Esenoğlu "Aydın Gök Olayları" köşesini DAY 2009 logosuyla yayınlıyor.
- 2007 sonunda yayınladığımız ilk **DAY 2009 Basın Bülteninden** sonra yavaş yavaş medya konuyla ilgilenmeye başladı. Son olarak **Anadolu Ajansı** için bu yazıya çok benzer bir haber metni hazırlandı.
- Etkinlikler her bölgede üniversitedeki astronom ve astrofizikçilerin danışmanlığında ve yerel sponsorlar bulunarak sürdürülecek.
- Ülkemizin birçok yerinde büyüklü küçüklü boyutlarda astronomi fotoğrafları sergileri açılacak. Bu sergilerde **IAU'nun** sağladığı, Dünya'nın büyük

gözlemevleri, **Hubble** ve **Chandra** gibi uydu teleskoplarıyla alınmış yüksek çözünürlükte muhteşem fotoğraflar sergilenecek. Bu etkinlikler bütün Dünya’da yapılacak.

- Yıl boyunca halka ve ilköğretim öğrencilerine yönelik gözlem şenlikleri yapılacak. Özellikle **2-5 Nisan 2009** tarihlerinde “**100 Saat Astronomi**” gözlem kampanyası içinde bütün Dünya’da milyonlarca insan, öncelikli olarak ilköğretim yaşında çocuklar ve anne-babaları, Galileo’nun kullandığı türden basit teleskoplarla onun keşfettiklerini, mesela Ay’ın yüzeyinin pütürlü, çıkıntılı, kraterli olduğunu gözleyecekler.
- Türk Astronomi Derneği üyesi astronomların çeşitli yerlerde halka ve öğrencilere konferanslar verdiği etkinlikler şimdiden başladı.
- 2008 Nisan ayında **Eğitimde Astronomi Çalıştayında** ise astronominin okullardaki fen dersleri kapsamında nasıl ve ne şekilde kullanılabileceği yönünde toplantı düzenlendi.
- **Eğitim Reformu Girişiminin İyi Örnekler Konferansının Fen eğitimi oturumlarında** Dünya Astronomi Yılı etkinliklerinde yapılabilecek basit gözlem ve deneyler konuşuldu.
<http://astrons.sabanciuniv.edu/day2009/FenEgitimiOgrenciProjeleri>
- Bilim eğitimini desteklemek amacıyla temel astronomi bilgileriyle donanmış bir **Galileo Öğretmenler Ağı** oluşturuluyor. Galileo Öğretmenler Ağı’nın Türkiye’deki ilk halkası olarak **Ege Üniversitesi Astronomi Yaz Kampının 7-12 Temmuz 2008** dönemi; Türkiye’nin her tarafından, çoğu **Yatılı Bölge İlköğretim Okullarından (YİBO)** gelen 15 öğretmeni ağırladı. Öğretmenlerin katılacağı diğer çalışmalar **Ekim 2008- Haziran 2009** arasında aylık toplantılarla sürecek.
- IAU’nun önerdiği **Galileoskop**’ların –Galileo’nun kullandığına benzer, basit, ucuz ve montajını kendimiz yapabileceğimiz teleskoplar- Türkiye’de dağıtımının sağlanması için TAD sponsor arıyor.
- TAD ayrıca Türkiye’de sayıları artmakta olan **planetaryum** sahibi kurumlara Türkçe program, rehber eğitimi ve teknik destek için ortak bir ağ kurmayı ve çalıştaylar düzenlemeyi planlıyor.
- **Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı**’nın (TEGV) **Ateşböcekleri** adlı gezici sergi birimlerine fen ve astronomi deneylerinin bulunduğu bir **fen kutusu** koymayı planlıyoruz. TEGV yetkilileri ayrıca eğer yeterli sponsor bulunursa **Astrobüs** adını verdikleri, içinde teleskop ve belki küçük bir planetaryum bulunan, özel donanımlı otobüsleri de Ateşböcekleri programına eklemek istiyorlar.

- Astronomi ile ilgili kültür mirası boyutunda **UNESCO Türkiye Milli Komisyonunun** da desteklediği etkinlikler yapılacaktır. Türk Astronomi Derneği IAU'nun yanı sıra UNESCO Türkiye Milli Komisyonu tarafından da DAY 2009 ile ilgili etkinliklerin odağı olarak belirlendi. Bilim tarihçisi ve arkeologlardan oluşturulan bir kurul TAD'a bu konuda danışmanlık yapacaktır. Astronomi ile ilgili tarihi alet, harita ve el yazmalarının **DAY 2009** bağlamında özel sergilerle sunulması için çeşitli mzelerimizle temasa geçildi.
- Uluslararası bir proje olan **“The World at Night”** Dünya'nın her yerindeki doğa harikaları ve anıtlar nnden gökyüzü fotoğrafları çekecek. Türkiye'den amatör astronomi fotoğrafçısı **Tunç Tezel**'in de içinde yer aldığı bu projenin koleksiyonunun Türkiye'de yayınlanması ve sergilenmesi de amaçlarımız arasında.
- Astronomi alanındaki iyi popüler bilim kitaplarının DAY 2009 zel baskılarının yapılması için de yayınevleri ile temasta olacağız.
- Astronomi Dünya'da ve Türkiye'de kadınların önemli katkılarda buldukları bir bilim dalıdır. Tarih boyunca kadınların astronomiye katkılarını aktararak, ayrıca Türk kadın astronomlarının verecekleri konferanslar düzenleyerek kız çocuklarını astronomi ve bilim mesleklerine teşvik etmeye de özel bir yer veriyoruz.
- DAY 2009 bağlamında **ışık kirliliği** ile ilgili olarak da özel etkinliklerle bir bilinçlendirme kampanyası sürdürülecek. Bu konudaki etkinlikleri TAD Yönetim Kurulu yesi **Prof. Zeki Aslan** koordine edecek.